

“A Barcelona els cau la bava amb l'Empordanet”

L'historiador i expresident de l'Institut d'Estudis Catalans, Emili Giralt, recorda els seus anys a la Universitat de València i l'organització del I Congrés d'Història del País Valencià, ara fa trenta anys. Giralt opina també sobre la dreta valenciana i sobre la “indiferència” que mostren la majoria de polítics i intel·lectuals de Barcelona cap al sud del país.

Fa poc la Universitat de València el va fer Doctor Honoris Causa. Sap que el diputat del PP valencià Rafael Ferraro va dir que era una “provocación al pueblo valenciano” per part del rector Pedro Ruiz?

—Ho sé perquè d'arribada ja m'ho van ensenyar i després vaig tenir interès a col·leccionar els retalls de premsa d'aquell moment. No ho vaig trobar estrany però ho trobo un disbarat. Perquè honorar un exprofessor de la casa no pot ser mai una provocació per a ningú. És voler veure les coses d'una manera perversa, intransigent i no voler entendre res de res.

—També va dir que vostè va ser l'introduïdor del catalanisme a la universitat.

—Si això fos veritat em sentiria encara més orgullós del que estic, però no ho és. No només perquè hi ha una colla de companys que van fer el mateix que jo, sinó perquè això no és fer política. Només amb arguments de metodologia podria demostrar que el que vaig fer és el que havia de fer: incloure el País Valencià com a objecte d'història era una exigència metodològica per a mi. I si jo hagués anat a la Universitat de Santiago o a la Universitat de Sevilla hagués fet una cosa semblant de caràcter gallec o de caràcter andalús. Era l'actuació lògica en un país com el valencià, que es trobava en una situació de negligència davant els estudis sobre el propi país. Si més no en el terreny de la història.

Això potser va actuar de revulsiu i, efectivament, va fer obrir els ulls als alumnes que potser han actuat de manera diferent.

—En quin sentit?

—En arribar als instituts, per exemple. Mentre jo vaig ser a València vaig veure que, cada dia, es guanyava gent a la universitat. Gent que arribava sense cap preocupació de país, a la universitat adquiria aquesta preocupació. I, fins i tot, persones de parla habitual castellana van fer el canvi al català o al valencià—digueu-li com vulgueu: cal defensar la unitat de la llengua, però la designació és una cosa molt secundària—. El problema és que també veies que, en el dia a dia, sobretot de la ciutat de València, guanyàvem un llicenciat o un estudiant com a valencianoparlant, però la família d'un botiguer, d'un sastre o d'un manobre passava al castellà. Ara no sé com evoluciona això. De totes maneres, la cultura dels pobles, sempre la porten uns pocs. Potser Ausiàs March va escriure en un moment en què bona part de la població i de la seva gent més pròxima parlava una barreja d'àrab i del que fos. I, no obstant això, Ausiàs March és Ausiàs March.

—En aquell temps, va patir cap control sobre el seu treball?

—Jo no em vaig sentir mai vigilat. Potser, com tothom en aquella època, vaig haver de sotmetre'm a una autocensura i ser prudent, però no em vaig sentir vigilat.

—De fet, el 1971, va organitzar el I Congrés d'Història del País Valencià, i es va inaugurar amb una conferència d'un militar vestit amb l'uniforme de la Marina...

—Sobre “Els catalanismes en la llengua marinera de Castella”...

—Curiós.

—En la preparació del I Congrés

“La dreta valenciana ho necessita tot. I necessita arribar a salvatjades com la del projecte de Zaplana de prohibir els autors catalans als llibres de text”

d’Història hi va haver prou habilitat per implicar les forces vives del moment, que potser no hi simpatitzaven o no en sabien res de res. Vam buscar per a la presidència d’honor el ministre d’Educació Villar Palasí, que era valencià, que tampoc sabia què havia de passar allà. Però ens va donar la conformitat i amb això vam anar a buscar el capità general, els tres governadors militars, el bisbe, l’arquebisbe i els presidents de les diputacions. Quan vam treure el programa amb aquest comitè d’honor hi va haver catalanistes primmirats de Barcelona que ho miraven amb mals ulls perquè pensaven que era una maniobra del règim.

—Però es deia Congrés “del País Valencià”?

—Sí, sí. I vam contribuir molt a popularitzar el nom de País Valencià. Recordo un munt d’autobusos amb un gran cartell: I Congrés d’Història del País Valencià. Això va tenir el seu impacte. A més, hi va haver un equilibri entre les aportacions de caràcter històric —que era l’objectiu primordial— i després les qüestions de caràcter cultural i lúdic, com la representació de Tirant lo Blanc, o la representació, en-

cara que parcial, del Misteri d’Elx, que era una cosa extraordinària en la història del Misteri.

—Però si pensem que, en plena dictadura, es va poder fer el Congrés, la reacció actual de la dreta valenciana per haver-lo nomenat, a vostè, Doctor Honoris Causa sembla encara més incomprensible.

—La dreta valenciana ho necessita tot. I necessita arribar a aquestes salvatjades, com el projecte de Zaplana de prohibir els autors catalans als llibres de text. Saben que si no ho fan d’aquesta manera deixen d’existir.

—Quines han estat les conseqüències d’aquell Congrés?

—L’important és que la flama valencianista —per dir-ho de manera senzilla— de la universitat des d’abans del 1971 fins ara no s’ha apagat mai. I van proliferar la creació de centres d’estudis locals i comarcals, i aquests centres han publicat les seves revistes i els seus llibres. No és una conseqüència directa del I Congrés, però sí que hi té a veure. Són inquietuds que es van desvetllar i l’adveniment de la democràcia ha fet possible aquests centres d’estudis locals i la creació d’instituts de batxillerat en tants i tants pobles. Això és el que em fa pensar que no es pot sostenir una visió catastrofista del futur del país. Ni del País Valencià ni de Catalunya. Els problemes no són gaire diferents en un lloc i un altre. És qüestió de nivells i de matisos.

—Quins són aquests problemes?

—El fet que hi ha una llengua minoritzada. El sol fet de dir minoritzada i no minoritària ja ho implica molt. Els sociolingüistes diuen que quan es dona aquest cas la part pitjor és precisament per a aquesta llengua minoritzada. Aquest és un problema que s’ha de resoldre. La pena és que a aquest domini de tipus estrictament cultural s’afegeixi una tirania de tipus polític.

—Què li sembla l’aprovació de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua?

—No conec els estatuts de l’Acadèmia, però penso que o no farà res i sobreviurà indefinidament o, si es posiciona, es fracturarà. Si davant la llengua, els uns són partidaris convençuts de la unitat de la llengua i els altres són

secessionistes, no hi pot haver conciliació. De totes maneres, crec que l’Acadèmia ha de donar la seva opinió en casos concrets, com ara el del decret de Zaplana d’eliminar autors catalans i mallorquins. Ho havien de condemnar. No poden dir que no és competència seva. Senyors! Entenc que aquest decret és, com deia Joan Solà a l’Avui, un “genocidi d’estat”, i davant d’un genocidi tothom es pot pronunciar.

—Els polítics del Principat han fet prou en aquest sentit?

—Sempre he pensat que, des de Catalunya, han estat molt cecs davant de la realitat valenciana. I no només la valenciana. Pensa que amb això del Plan Hidrológico Nacional hi ha polítics que sembla que descobreixen les Terres de l’Ebre! Barcelona té una tendència, tant en l’estiueig com en el patriotisme local, d’anar a les comarques de Girona. Els cau la bava pensant en l’Empordanet i no han pensat mai en les Terres de l’Ebre i ja no cal dir res del Maestrat i la resta del País Valencià.

—Quan diu Barcelona què vol dir?

—Això passa amb la classe dominant, la que té el poder, però també amb gent d’un cert relleu intel·lectual. Sempre s’ho miren com una cosa distant, com si fos la torna. Quan abans compraves el pa a pes et donaven el pa rodó, per exemple, i, a més, et tallaven un trocet d’un altre. Si te l’haguessis deixat allà ningú hagués dit “aquest llança el pa”. No. Era la torna.

—Vostè, en canvi, continua treballant-hi.

—Jo procedeix d’un temps que ens il·lusionava això dels Països Catalans. Després, l’habilitat dels polítics de Madrid ho ha fet políticament impossible. Però això no vol dir que, com a idea, es pugui mantenir. I no parlo pas d’una estructura política que s’hi hagi d’enfrontar. Home! Amb la Constitució sí que t’has d’enfrontar, perquè prohibeix determinades relacions entre una autonomia i una altra i això ja no ho accepto.

—Ara esteu fent una història agrària, no?

—Sí. Estic treballant en una història agrària dels Països Catalans com a director i com autor d’una part. Està pa-

trocinada per la Fundació Catalana per la Recerca i quedarà definitivament enllestida aquest mes o el mes vinent. Després cal buscar editor. Però pot marcar una fita en aquesta especialitat perquè s'ha treballat moltíssim a recollir i sintetitzar molta informació de tipus local i comarcal, que és molt difícil de reunir.

— Han arribat a conclusions noves?

— La història del món rural és sorprenent en si mateixa, perquè la història corrent és una història urbana i de les elits urbanes. Això, en canvi, és una història més popular, de l'home més anònim. I estudiem des del neolític fins a l'entrada al mercat comú, és a dir, fins ara. A més hem tractat temes que són molt nous, com qüestions de tècnica agrícola i ramadera o de la distribució de la propietat als Països Catalans, coses que presenten una gran varietat però també una homogeneïtat del país dins de cada època. Hi ha un fil conductor i, tot i que la història a vegades ens ha separat —estic pensant, especialment, en la Catalunya Nord—, no obstant això hi ha coses que els esdeveniments polítics no esborren i que continuen sent comuns.

— Quines qüestions marquen aquesta història?

— Els grans esdeveniments de la història general. No n'hi ha uns de concrets de la història del món rural. Per exemple, la colonització romana o la decadència i l'ensorrada del món romà.

— I l'arribada dels àrabs?

— Els àrabs també tenen un paper important, però potser menys del que li atribuïa la historiografia més clàssica. Semblava que el fet que hi hagués una terminologia d'origen aràbic els havia fet creure que era un invent o una aplicació dels àrabs. És el cas, per exemple, dels regadius valencians, molts dels quals són ibèrics. Ni tan sols són romans. Però, en tot cas, n'hi ha més de romans que d'àrabs.

Una altra cosa és la introducció de conreus procedents d'Amèrica: la patata, els pebrots, el tomàquet... Això que sembla tan nostre, no ho tindriem sense les expedicions de Colom i companyia.

"Els àrabs tenen un paper important en la història agrària, però menys del que li atribuïa la historiografia clàssica. Els regadius valencians, per exemple, són més romans que àrabs."

— Són tan nostres que algun escriptor català de novel·la històrica treu les patates en una novel·la sobre la Catalunya del segle XIV.

— Sí, sí, i en canvi fa molt poc temps que les fem servir, si tenim en compte una història agrària de 3.000 anys. Ni quatre segles, perquè la patata s'introduí com a aliment a la fi del segle XVIII o, encara més, al principi del XIX, diria jo. Va ser la famosa fam a l'acabament de la guerra napoleònica, cap al 1810-12, i allò que només era una arrel d'una planta que menjaven els porcs o el bestiar es va provar per menjar. A les zones de muntanya, als Pirineus, ja ho feien, però a la zona costera es generalitzà en aquesta època.

— La història del món rural és la història d'una decadència?

— Evidentment, en termes quantitatius, la població rural ha perdut pes. Ara, en termes productius hem de veure que deu pagesos d'avui fan tant com cent d'abans o més. Hi ha hagut una sèrie de canvis tecnològics que expliquen el progrés del món rural.

— Vostè també és autor d'un estudi sobre la Unió de Rabassaires i sobre els

moviments socials dels Països Catalans, com veu l'evolució dels sindicats i, concretament, de la Unió de Pagesos?

— A la Unió passa una mica com a tots els sindicats d'avui: que no tenen la punta reivindicativa de caràcter social que tenien els sindicats d'abans. La tenen, però molt moderada. Pensem, per exemple, en CCOO, que procedeix d'unes organitzacions comunistes i, no obstant, de vegades ha demostrat més moderació que la UGT.

Estimulen els governs de torn a fer les coses d'una determinada manera, però no pas amb un plantejament de lluita de classes que era absolutament propi dels antics sindicats. I a la Unió de Pagesos, li passa igual. Actualment pot tenir diferències amb l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre (IACSI) però no és el mateix que la lluita dels anys vint i trenta entre la Unió de Rabassaires i el IACSI. Aquests sindicats han perdut potència reivindicativa perquè tot això forma part d'aquesta moderació, conformisme i consumisme que domina ara per ara en el nostre món.

Àlex Milian